

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN KULLANDIKLARI DİL ÖĞRENME STRATEJİLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Gökhan Baş

Özet

Bu çalışmanın amacı, lise öğrencilerinin kullandıkları dil öğrenme stratejilerini cinsiyet, öğrenim görülen sınıf düzeyi, öğrenim görülen lise türü, anne ve baba eğitim durumları ve aylık ekonomik gelir durumu değişkenlerine göre incelemektir. Çalışma, Niğde il merkezinde bulunan toplam altı resmi lisede gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya, amaçsal örnekleme çeşitlerinden maksimum çeşitlilik yöntemi ile seçilen toplam 352 lise öğrencisi katılmış olup, araştırmada “tarama modeli” kullanılmıştır. Araştırmanın amacına dayalı olarak, yüzde, standart sapma, bağımsız gruplar t-testi, varyans (ANOVA) analizi ve Tukey-HSD testleri gibi istatistik test teknikleri kullanılmıştır. Çalışmada veri toplamak için “Dil Öğrenme Stratejileri Envanteri” kullanılmıştır. Araştırmadaki istatistik analizler SPSS 17.0 ile yapılmıştır. Çalışmada elde edilen sonuçlara göre, lise öğrencilerinin genel olarak “orta” düzeyde dil öğrenme stratejilerini kullandıkları saptanmıştır. Öğrencilerin kullandıkları dil öğrenme stratejilerinin cinsiyete, öğrenim görülen sınıf düzeyi, öğrenim görülen okul türü, anne ve baba eğitim durumları ve aylık ekonomik gelir durumu değişkenlerine göre farklılaştığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar kelimeler: Dil öğrenme stratejileri, lise öğrencileri, nicel araştırma.

AN INVESTIGATION OF LANGUAGE LEARNING STRATEGIES EMPLOYED BY HIGH SCHOOL STUDENTS FROM SOME VARIABLES

Abstract

The purpose of this study was to investigate language learning strategies employed by high school students with respect to gender, classroom level, high school type, mother's and father's education level, and monthly economic income level. The study was carried out in the city centre of Nigde province from six elementary schools. Totally 352 high school students, selected according to the purposeful sampling method participated in the study. The "survey method" was adopted in the research. In accordance with the purpose of the study, percentage, mean, standard deviation, independent samples t-test, ANOVA (variance) and Tukey-HSD tests were employed in the study in order to examine the data obtained in terms of some variables. "Strategy Inventory for Language Learning" was used in order to collect data for the study. For the statistical analyses SPSS 17.0 was used. According to findings of the study in general, it was seen that high school students participated in the study used language learning strategies at a "moderate" level. It was also concluded that students' language learning strategies statistically differed in relation to gender, classroom level, school type, mother's and father's education level, and monthly economic income level variables in the study.

Key words: *Language learning strategies, high school students, quantitative study.*

Giriş

Genel olarak bakıldığında, dil öğrenme sürecindeki araştırmaların 1960’larda başladığı görülmektedir. Özellikle bilişsel psikolojideki gelişmeler, dil öğrenme stratejileri üzerinde yapılan araştırmaların çoğunu doğrudan veya dolaylı bir biçimde etkilemiştir (Rubin 1987). İletişimi ön plana çıkaran dil yaklaşımlarının benimsenmesiyle birlikte öğrenme süreci boyunca öğrenenin üstlendiği rolü vurgulayan araştırmaların sayısında bir artış olmuştur (Demirel, 2012). Bu araştırmalarda yüksek seviyede dil yeterliliği, becerisi ve motivasyonun yanında, öğrencilerin bireysel öğrenme teknikleriyle diğer deyişle dil öğrenme stratejileri ile aktif ve yaratıcı katılımlarının da başarılı olmalarında önemli rol oynadığı gözlenmiştir (Cesur ve Fer, 2007). Bazı öğrencilerin diğerleri nazaran neden daha başarılı öğrenmeler gerçekleştirdiğini belirlemeyi amaçlayan araştırmalar dikkatlerin dil öğrenme stratejilerine çevrilmesini sağlamıştır (Demirel, 2012).

Dil öğrenme stratejileri öğrencilerin dil öğrenim sürecine katkıda bulunmalarını sağlayan belirli tekniklerdir. Bu teknikler öğrenciler tarafından dil derslerinde öğretilenleri anlamayı ve hafızada tutmayı kolaylaştırmak, öğrenmeyi daha eğlenceli, daha hızlı ve etkili bir hale getirmek için kullanılırlar (Bekleyen, 2005). Dil öğrenme stratejileri öğrenenin dil öğrenme sürecinde yaşanan problemlere yaklaşımını ortaya koyan göstergelerdir (Gömleksiz, 2013). Dil öğrenme stratejileri farklı araştırmacılar tarafından değişik biçimlerde tanımlanmıştır. Bunlardan Oxford (1990) dil öğrenme stratejilerini, öğrenmeyi etkili hale getirmek için öğrenenin kullandığı faaliyetler, davranışlar, adımlar ve teknikler olarak tanımlamaktadır. Cohen (2003), dil öğrenme stratejilerini öğrenen tarafından bilinçli bir biçimde seçilen öğrenme süreçleri olarak nitelendirmektedir. Cook (1996) ise dil öğrenme stratejilerini, öğrenenlerin ikinci dili öğrenirken veya onu kullanırken aldıkları ve öğrenmeyi etkileyen kararlar şeklinde tanımlamaktadır. Oxford’a (1990) göre dil öğrenme stratejilerinin bazı ortak özellikleri vardır. Dil öğrenme stratejilerinin hepsi hedef dilde bir problemin çözülmesi ve iletişimsel yeterliğin artırılması amacıyla kullanılır. Sadece bilişsel işlevleri değil, planlama, değerlendirme ve öğrencinin kendi öğrenmesini düzenlemesi gibi bilişüstü işlevleri de içerirler. Dolayısıyla dil öğrenme stratejileri, öğrenenlerin öğrenmeyi kolaylaştırmak amacıyla kullandıkları yöntem davranış ve düşünceler olarak tanımlanabilir. Bu stratejiler yeni öğrenilen yabancı dilin içselleştirilmesini, saklanmasını, geri getirilmesini ya da kullanılmasını kolaylaştırmaktadır (Hamamcı, 2012).

Dil öğrenme stratejileri ile ilgili olarak yapılan araştırmalar, etkili öğrenenlerin özelliklerini belirlemeye yönelik çalışmalar sonucunda ortaya çıkmıştır (Demirel, 2012). Bir diğer ifade ile dil öğrenme stratejileri üzerinde yapılan araştırmaların çoğunda, göz önünde bulundurulmuş en önemli husus yabancı dili iyi öğrenen insan-

ların kullandıkları stratejileri belirlemektir (Tok, 2007). Dil öğrenme stratejileri, öğrencilerden elde edilen verilere göre veya öğrenmeye katkı sağladığı düşünülen bir dizi durum gözlemlenerek tanımlanmıştır. Bu çalışmalar, öğrencilerin dil öğrenirken öğrenme stratejilerini işe koştukları ve bu stratejilerin sınıflandırılabilceğini ortaya koymuştur (Demirel, 2012). Dil öğrenme stratejileri, farklı yazarlar tarafından farklı şekillerde tanımlandığı gibi farklı biçimlerde de sınıflandırılmıştır. İlgili alanyazın tarandığında, farklı yazarlarca ortaya konulmuş olan bazı dil öğrenme stratejileri sınıflandırmaları ile karşılaşılmaktadır (Rubin, 1981; O'Malley ve Chamot, 1990; Oxford, 1990; Wenden, 1991; Stern, 1992). Bunlardan Rubin (1981), dil öğrenme stratejilerini; *i.* öğrencilerin öğrendiği şeyi hatırlatmada kullandıkları teknikler, *ii.* yeni bilgiyi depolama ve *iii.* yeni bilgiye tekrar erişme şeklinde üçlü bir şekilde sınıflandırmaktadır. O'Malley ve Chamot (1990) ise dil öğrenme stratejilerini; *i.* bilişsel, *ii.* üstbilişsel ve *iii.* sosyo-duyuşsal stratejiler olmak üzere yine üçlü bir şekilde sınıflandırmaktadır. Bu sınıflandırmalar arasında en çok bilineni ve bu araştırmada da dikkate alınan Oxford'un (1990) ortaya koymuş olduğu dil öğrenme stratejileridir. Oxford'un (1990) dil öğrenme stratejileri sınıflaması iki temel boyut altında altı alt boyuttan meydana gelmektedir. Demirel'e (2012) göre Oxford, sınıflamasında daha çok dil edinimini etkin kılabilmek için kullanılması gereken stratejileri belli bir aşamalılık ilkesine göre kategorilere ayırmıştır. Dil öğrenme stratejileri alanında en kapsamlı sınıflamayı yapan Oxford'a (1990) göre ise dil öğrenme stratejileri dolaylı ve dolaysız olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır. Oxford'un (1990) dil öğrenme stratejileri içerisinde yer alan dolaysız stratejiler grubunda *i.* bellek, *ii.* telafi ve *iii.* bilişsel stratejiler bulunmakta iken, dolaylı stratejiler grubunda ise *iv.* üstbilişsel, *v.* sosyal ve *vi.* duyuşsal stratejiler bulunmaktadır. Oxford'un (1990) ortaya koymuş olduğu dil öğrenme sınıflaması içerisinde yer alan "dolaysız (doğrudan) dil öğrenme stratejileri" doğrudan öğrenme ile ilgili olmayan ve hedeflerin düzenlenmesinde ve eğitim durumlarının düzenlenmesinde işe koşulan stratejilerdir (Demirel, 2012). Oxford'un (1990) sınıflamasında "dolaysız (doğrudan) dil öğrenme stratejileri" üçe ayrılmaktadır. Bunlar; *i.* bellek stratejileri, *ii.* telafi stratejileri ve *iii.* bilişsel stratejileri şeklindedirler. Bu stratejilerden bellek stratejileri, bilginin uzun süreli belleğe gönderilmesini ve tekrar hatırlanmasını veya geri getirilmesini sağlamaktadır (Cesur ve Fer, 2007). Bilişsel stratejiler, genellikle belli bir öğrenme göreviyle sınırlıdır dilin dolaysız olarak kontrol edilmesini içerir. Bilişsel stratejiler gelen bilgiyi, öğrenmeyi geliştirecek şekilde kontrol ederek bu bilgiyi doğrudan işlemektedir (O'Malley ve Chamot, 1990). Bilişsel stratejiler, zihinsel şemaların ve modellerin oluşum ve yenilenmesi aşamalarında kullanılmaktalar ve öğrenilmesi hedeflenen dildeki mesajların alınmasına ve iletişimin gerçekleşmesine olanak sağlamaktadırlar (Demirel, 2012). "Dolaysız (doğrudan) dil öğrenme stratejileri" içerisinde yer alan son alt boyut olan telafi stratejileri ise,

öğrencilerin gerek sözdizimsel yapılarıdaki gerekse kelime dağarcığındaki eksikliklerine rağmen dili anlama ve üretim için kullanabilmelerini sağlayan stratejiler olarak nitelendirilmektedir (Oflaz, 2008). Telafi stratejileri, dil ile ilgili bilgi ağında meydana gelen boşlukların doldurulması ve eksikliklerin tamamlanması amacıyla kullanılmaktadır (Demirel, 2012). Bir diğer ifade ile telafi stratejileri, dil kullanımında bilgi eksiği ortaya çıktığında bunu gidermek üzere kullanılırlar (Cesur ve Fer, 2007). Oxford'un (1990) sınıflamasında "dolaylı dil öğrenme stratejileri" de üçe ayrılmaktadır. Bunlar; *i.* üstbilişsel stratejiler, *ii.* duyuşsal stratejiler ve *iii.* sosyal stratejiler şeklindedirler. Bu stratejilerden üstbilişsel stratejiler, bilişsel süreçlerin yürütülmesine yardımcı olan, öğrenmenin planlanmasına ve öğrenenin kendi gelişimini izleyebilmesine ve değerlendirebilmesine yardımcı olan stratejilerdir (Demirel, 2012). Bu stratejiler öğrenme sürecinde öğrenme amaçlı ön hazırlıkları, öğrenme faaliyetlerinin kişisel denetimini ve çalışmalar sonunda yapılan özdeğerlendirmeleri kapsamaktadır (Oflaz, 2008). Duyuşsal stratejiler, öğrenenlerin öğrenme ile ilgili duygularını, motivasyonlarını ve tutumlarını kontrol etmelerine yardım eden stratejilerdir (Cesur ve Fer, 2007). Dil öğreniminde yaşanan heyecan, korku, stres gibi olumsuz etmenlerin dilsel gelişimi yavaşlatması ve engellemesi öğrencide kendine karşı güvensizliğe ve zayıflık duygusuna sebep olmaktadır. Duyuşsal stratejinin uygulanması ile duyguların ve duygusal zekânın en iyi şekilde yönetilmesi sağlanmaktadır (Oflaz, 2008). "Dolaylı dil öğrenme stratejileri" içerisinde yer alan son alt boyut olan sosyal stratejiler ise, sözlü iletişimde etkileşimi sağlamaya yardım eden stratejilerdir (Cesur ve Fer, 2007). Kişilerarası iletişimle sosyal açıdan beslenen birey olarak öğrenci sınıf arkadaşları ve bu dili öğreten kişilerle kurduğu iletişimle sosyal ve olarak öğrenmeye zemin hazırlar (Oflaz, 2008). Sosyal stratejiler, öğreneni öğrenme sürecinde hedef dili kullananlarla iletişime yönlendirmektedir (Demirel, 2012).

Araştırmanın Amacı

Yapılan araştırmanın amacı, liselerde öğrenim görmekte olan öğrencilerin kullandıkları dil öğrenme stratejilerini bazı değişkenler açısından incelemektir. Bu sebeple araştırmanın problem cümlesini ise, "Liselerde öğrenim görmekte olan öğrencilerin dil öğrenme stratejilerini kullanım durumları hangi düzeydedir?" sorusu teşkil etmektedir. Araştırmanın problem cümlesine cevap arayabilmek amacıyla aşağıdaki alt-problemlere çalışmada yanıt aranmıştır:

1. Lise öğrencilerinin kullandıkları dil öğrenme stratejileri ne düzeydedir?
2. Lise öğrencilerinin kullandıkları dil öğrenme stratejileri cinsiyet, öğrenim görülen sınıf düzeyi, lise türü, baba ve annenin eğitim durumları ve ailenin aylık ekonomik gelir durumu değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Yöntem

Bu araştırmada, Niğde il merkezinde bulunan liselerde öğrenim görmekte olan öğrencilerin kullandıkları dil öğrenme stratejileri bazı değişkenler açısından karşılaştırılmaktadır. Bu nedenle, yapılan bu araştırma “tarama modeli”nde (Karasar, 2005) bir araştırma olup betimsel bir çalışmadır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Niğde il merkezinde öğrenim görmekte olan tüm lise (9., 10., 11. ve 12. sınıflar) öğrencileri oluşturmakta iken, araştırmanın örneklemini ise Niğde il merkezinde bulunan 6 resmi lisede öğrenim görmekte olan toplam 352 öğrenci oluşturmuştur. Envanterin ulaştırılacağı okullar seçilirken okulların farklı semtlerden ve lise türlerinden olmasına dikkat edilmiştir. Örneklemin seçiminde, amaçsal örnekleme çeşitlerinden maksimum çeşitlilik yöntemi benimsenmiş, bu bağlamda evrenin temsil yeteneği göz önünde bulundurularak okulların seçilmesinde üst, orta ve alt sosyo-ekonomik düzeye sahip okullarda öğrenim gören öğrenciler örnekleme seçilmeye çalışılmıştır (McMillan ve Schumacher, 2006). Bu tür örnekleme yönteminde, problemle ilgili farklı durumların örnekleme alınması nedeniyle evren değerleri hakkında önemli ipuçları vereceği söylenebilir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2008). Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik nitelikleri incelendiğinde ise; 167 öğrencinin (%47,45) kız, 185 öğrencinin ise (%52,55) erkek, bu öğrencilerden 96’sının (%27,27) 9. sınıfta, 92’sinin (%26,13) 10. sınıfta, 88’inin (%25,00) 11. sınıfta ve 76’sının (%21,59) ise 12. sınıfta, yine bu öğrencilerden 160’ının (%41,19) meslek liselerinde, 124’ünün (%35,22) anadolu liselerinde ve 83’ünün (%23,57) ise fen lisesinde öğrenim görmekte oldukları görülmüştür.

Veri Toplama Araçları

Yapılan araştırmada veri toplama araçları olarak “Dil Öğrenme Stratejileri Envanteri” (Oxford, 1990) kullanılmış olup, bu ölçüğe ilişkin bilgiler aşağıda kısaca ele alınarak açıklanmıştır.

Dil Öğrenme Stratejileri Envanteri

Bu araştırmada, Oxford (1990) tarafından geliştirilen ve Cesur ve Fer (2007) tarafından Türkçe’ye çevrilerek uyarlanan “Dil Öğrenme Stratejileri Envanteri” (Strategy Inventory for Language Learning) kullanılmıştır. Uyarlanma sırasında,

önce maddeler Türkçe'ye çevrilmiş, ardından envanterin hem Türkçe hem de İngilizce formları İstanbul'da bulunan toplam yedi üniversitede öğrenim görmekte olan hazırlık sınıfı öğrencilerine uygulanmıştır. Toplamda 50 maddeye ve altı boyuta (*i.* bellek, *ii.* telafi ve *iii.* bilişsel stratejiler bulunmakta iken, dolaylı stratejiler grubunda ise *iv.* üstbilişsel, *v.* sosyal ve *vi.* duyuşsal stratejiler) sahip olan envanter, beşli likert [hiçbir zaman doğru değil (1), nadiren doğru (2), bazen doğru (3), sık sık doğru (4), her zaman doğru (5)] tarzda düzenlenmiştir. Öğrencilerin alabilecekleri puanlar 50 ile 250 arasında değişmekte ve puanın yüksek olması o alt boyuttaki dil öğrenme stratejisinin yüksek olduğunu göstermektedir. Envanterin iç tutarlılık katsayısı 0,92 ve Türkçe ve İngilizce formları arasındaki korelasyon katsayısı ise 0,38 ile 0,91 arasında değişmiştir. Aynı zamanda, envanterde yer alan alt boyutların güvenilirlik katsayıları ise 0,61 ile 0,86 arasında hesaplanmıştır (Cesur ve Fer, 2007).

Verilerin Analizi

Çalışma verilerinin analizinde öncelikle, lise öğrencilerinin “Dil Öğrenme Stratejileri Envanteri”ne verdikleri yanıtların aritmetik ortalama ve standart sapma gibi betimsel istatistikleri hesaplanmıştır. Daha sonra, lise öğrencilerinin kişisel bazı özelliklerine göre, dil öğrenme stratejilerinin farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir. Araştırmada alt problemlerin çözümlenmesine dönük olarak elde edilen bulgular yorumlanırken; aralıklar “4,20-5,00” çok yüksek, “3,40-4,19” yüksek, “2,60-3,39” orta, “1,80-2,59” düşük ve “1,00-1,80” çok düşük olarak değerlendirilmiştir. Cinsiyete göre yapılan karşılaştırmalarda bağımsız gruplar t-testi, öğrenim görülen sınıf düzeyi, lise türü, baba ve annenin eğitim durumu ve ailenin aylık ekonomik gelir durumu değişkenlerine göre yapılan karşılaştırmalarda ise tek yönlü varyans (ANOVA) analizi kullanılmıştır. Tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonucunda anlamlı çıkan F değerleri için, ortaya çıkan farkın kaynağını belirlemek üzere post-hoc çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey-HSD testi kullanılmıştır.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, lise öğrencilerinin kullandıkları dil öğrenme stratejileri ile ilgili bulgulara, ardından cinsiyet, öğrenim görülen sınıf düzeyi, lise türü, baba ve annenin eğitim durumu ve ailenin aylık ekonomik gelir durumu değişkenlerine ilişkin karşılaştırmalara yer verilmektedir.

Lise Öğrencilerinin Kullandıkları Dil Öğrenme Stratejileri

Liselerde öğrenim görmekte olan öğrencilerin kullandıklarını dil öğrenme stratejilerine ilişkin betimsel istatistikler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Lise Öğrencilerinin Kullandıkları Dil Öğrenme Stratejileri

Dil Öğrenme Stratejileri	n	\bar{X}	Sx
Sosyal	352	3,54	7,13
Üstbilişsel	352	3,39	6,99
Duyuşsal	352	3,35	6,89
Bilişsel	352	3,42	7,54
Telafi	352	3,42	7,95
Bellek	352	3,40	8,87

* $p < 0,05$

Tablo 1’e bakıldığında, liselerde öğrenim gören öğrencilerinin tüm dil öğrenme stratejilerini “orta düzeyde” [$s_{\text{sosyal}}=3,54 \pm 7,13$; $s_{\text{üstbilişsel}}=3,39 \pm 6,99$; $s_{\text{duyuşsal}}=3,35 \pm 6,89$; $s_{\text{bilişsel}}=3,42 \pm 7,54$; $s_{\text{telafi}}=3,42 \pm 7,95$; $s_{\text{bellek}}=3,40 \pm 8,87$] kullandıkları görülmektedir. Yapılan araştırmada, aynı zamanda, öğrencilerin en yüksek düzeyde sosyal dil öğrenme stratejisini [$s_{\text{sosyal}}=3,54 \pm 7,13$], en düşük düzeyde ise duyuşsal dil öğrenme stratejisini [$s_{\text{duyuşsal}}=3,35 \pm 6,89$] kullandıkları sonucuna varılmıştır. Araştırmada elde edilen bu sonuç, lise öğrencilerinin dil öğrenme stratejilerini ne çok yüksek düzeyde, ne de çok düşük düzeyde kullandıklarını göstermektedir.

Lise Öğrencilerinin Dil Öğrenme Stratejilerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi

Liselerde öğrenim gören öğrencilerin kullandıkları dil öğrenme stratejilerinin cinsiyet, öğrenim görülen sınıf düzeyi, lise türü, baba ve annenin eğitim durumları ve ailenin aylık ekonomik gelir durumu değişkenlerine göre incelenmesi aşağıda başlıklar halinde verilerek açıklanmıştır.

Cinsiyet

Lise öğrencilerinin kullandıkları dil öğrenme stratejilerinin cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılması Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Lise Öğrencilerinin Kullandıkları Dil Öğrenme Stratejilerinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Dil Öğrenme Stratejileri	Cinsiyet	n	\bar{X}	Sx	sd	t	p
Sosyal	Erkek	185	3,42	6,99	350	-2,648	,008*
	Kız	167	3,67	7,15			
Üstbilişsel	Erkek	185	3,30	7,12	350	-2,021	,044*
	Kız	167	3,49	6,78			
Duyuşsal	Erkek	185	3,29	6,85	350	-1,440	,151
	Kız	167	3,42	6,92			
Bilişsel	Erkek	185	3,34	7,59	350	-1,799	,073
	Kız	167	3,52	7,44			
Telafi	Erkek	185	3,29	8,14	350	-2,539	,012*
	Kız	167	3,56	7,61			
Bellek	Erkek	185	3,33	8,68	350	-1,274	,203
	Kız	167	3,48	9,06			

* $p < 0,05$

Liselerde öğrenim görmekte olan öğrencilerin kullandıkları dil öğrenme stratejilerinin cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılabilmesi için bağımsız gruplar *t* testi yapılmış ve test sonuçları ise Tablo 2’de verilmiştir. Yapılan analiz sonucunda, öğrencilerin kullandıkları dil öğrenme stratejilerinin; sosyal [$t_{(350)} = -2,648$, $p < 0,05$], üstbilişsel [$t_{(350)} = -2,021$, $p < 0,05$] ve telafi [$t_{(350)} = -2,539$, $p < 0,05$] dil öğrenme stratejileri alt boyutlarında cinsiyet değişkenine göre kız öğrenciler lehine anlamlı farklılık yarattığı görülmüştür. Buna göre, kız öğrencilerin erkek öğrencilere nazaran sosyal, üstbilişsel ve telafi dil öğrenme stratejilerini daha yüksek düzeyde kullandıkları sonucuna varılmıştır. Diğer taraftan, duyuşsal [$t_{(350)} = -1,440$, $p > 0,05$], bilişsel [$t_{(350)} = -1,799$, $p > 0,05$] ve bellek [$t_{(350)} = -1,274$, $p > 0,05$] dil öğrenme stratejileri alt boyutlarında ise kız ve erkek öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Öğrenim Görülen Sınıf Düzeyi

Liselerde öğrenim gören öğrencilerin kullandıkları dil öğrenme stratejilerinin öğrenim görülen sınıf düzeyi değişkeni açısından karşılaştırılması yapılmıştır. Bu amaçla, lise öğrencilerinin kullandıkları dil öğrenme stratejilerinin öğrenim görülen sınıf düzeyi değişkeni açısından karşılaştırılması için tek yönlü varyans (ANOVA) analizi yapılmış ve analiz sonuçları Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Lise Öğrencilerinin Kullandıkları Dil Öğrenme Stratejilerinin Öğrenim Görülen Sınıf Düzeyine Göre Karşılaştırılması

Dil Öğrenme Stratejileri	Sınıf Düzeyi	n	\bar{X}	Sx	sd	F	p
Sosyal	9. sınıf	96	3,11	9,07	3-348	5,235	,002*
	10. sınıf	92	3,61	5,74			
	11. sınıf	88	3,70	7,29			
	12. sınıf	76	3,44	6,86			
Üstbilişsel	9. sınıf	96	3,18	8,72	3-348	2,193	,089
	10. sınıf	92	3,45	6,18			
	11. sınıf	88	3,50	7,12			
	12. sınıf	76	3,26	6,64			
Duyuşsal	9. sınıf	96	3,21	8,62	3-348	2,513	,058
	10. sınıf	92	3,36	6,19			
	11. sınıf	88	3,50	6,83			
	12. sınıf	76	3,19	6,65			
Bilişsel	9. sınıf	96	3,02	8,96	3-348	4,027	,008*
	10. sınıf	92	3,53	6,62			
	11. sınıf	88	3,52	7,46			
	12. sınıf	76	3,33	7,62			
Telafi	9. sınıf	96	3,04	8,94	3-348	3,441	,017*
	10. sınıf	92	3,54	6,85			
	11. sınıf	122	3,51	8,04			
	12. sınıf	43	3,29	8,32			
Bellek	9. sınıf	77	3,09	9,62	3-348	2,970	,032*
	10. sınıf	110	3,51	8,26			
	11. sınıf	122	3,54	9,09			
	12. sınıf	43	3,20	8,57			

* $p < 0,05$

Tablo 3’de, liselerde öğrenim gören öğrencilerin kullandıkları dil öğrenme stratejilerinin öğrenim görülen sınıf düzeyi değişkeni bakımından; sosyal [$F(3-348) = 5,235, p < .05$], bilişsel [$F(3-348) = 4,027, p < .05$], telafi [$F(3-348) = 3,441, p < .05$] ve bellek [$F(3-348) = 2,970, p < .05$] dil öğrenme stratejileri alt boyutlarında anlamlı bir biçimde farklılaştığı sonucuna varılmıştır. Ortaya çıkan bu farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığı tespit etmek amacıyla yapılan Tukey-HSD testi sonucuna göre, ortaya çıkan bu farklılığın 1-2 ve 1-3 grupları arasında gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Yapılan analizde ortaya çıkan anlamlı farklılığın 10. ve 11. sınıf öğrencileri lehine

olduğu görülmüştür. Diğer taraftan, öğrencilerin kullandıkları dil öğrenme stratejilerinin; üstbilişsel [$F_{(3-348)} = 2,193, p > .05$] ve duyuşsal [$F_{(3-348)} = 2,513, p > .05$] dil öğrenme stratejileri alt boyutlarında öğrenim görülen sınıf düzeyi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde farklılaşmadığı anlaşılmıştır.

Öğrenim Görülen Lise Türü

Liselerde öğrenim gören öğrencilerin kullandıkları dil öğrenme stratejilerinin öğrenim görülen lise türü değişkenine göre tek yönlü varyans (ANOVA) analizi ile karşılaştırılmış ve analiz sonuçları Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Lise Öğrencilerinin Kullandıkları Dil Öğrenme Stratejilerinin Öğrenim Görülen Lise Türüne Göre Karşılaştırılması

Dil Öğrenme Stratejileri	Lise Türü	n	\bar{X}	Sx	sd	F	p
Sosyal	Meslek	145	3,35	7,96	2-349	7,816	,000*
	Anadolu	124	3,64	5,46			
	Fen	83	3,82	7,03			
Üstbilişsel	Meslek	145	3,16	6,97	2-349	16,764	,000*
	Anadolu	124	3,43	6,18			
	Fen	83	3,86	6,96			
Duyuşsal	Meslek	145	3,22	6,97	2-349	14,110	,000*
	Anadolu	124	3,36	5,79			
	Fen	83	3,80	7,29			
Bilişsel	Meslek	145	3,33	7,87	2-349	4,860	,008*
	Anadolu	124	3,37	6,67			
	Fen	83	3,74	7,81			
Telafi	Meslek	145	3,27	8,94	2-349	8,767	,000*
	Anadolu	124	3,37	6,63			
	Fen	83	3,85	6,70			
Bellek	Meslek	145	3,24	9,27	2-349	10,434	,000*
	Anadolu	124	3,32	8,12			
	Fen	83	3,93	7,98			

* $p < 0,05$

Tablo 4’de liselerde öğrenim gören öğrencilerin kullandıkları dil öğrenme stratejilerinin öğrenim görülen lise türü değişkenine göre tek yönlü varyans (ANOVA) analizi ile karşılaştırılmıştır. Lise öğrencilerinin kullandıkları dil öğrenme strateji-

lerinin öğrenim görülen lise türü değişkenine göre dil öğrenme stratejilerinin tüm alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştığı [$F_{sosyal(2-349)}=7,816, p<.05$; $F_{üstbilişsel(2-349)}=16,764, p<.05$; $F_{duyuşsal(2-349)}=14,110, p<.05$; $F_{bilişsel(2-349)}=4,860, p<.05$; $F_{telafi(2-349)}=8,767, p<.05$; $F_{bellek(2-349)}=10,434, p<.05$] görülmektedir. Ortaya çıkan bu farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığı tespit etmek amacıyla yapılan Tukey-HSD testi sonucuna göre, ortaya çıkan bu farklılığın tüm alt boyutlarda 1-2 ve 1-3 grupları arasında gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Yapılan analizde ortaya çıkan anlamlı farklılığın, genel olarak, fen lisesinde öğrenim görmekte olan öğrenciler lehine olduğu saptanmış olup; fen lisesi öğrencilerinin kullandıkları dil öğrenme stratejilerinin, anadolu lisesi ve meslek lisesi öğrencilerinin kullandıkları dil öğrenme stratejilerine göre daha yüksek düzeyde bulunduğu sonucuna varılmıştır. Bunun yanında, anadolu liselerinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin de kullandıkları dil öğrenme stratejilerinin, meslek lisesi öğrencilerinin kullandıkları dil öğrenme stratejilerine göre daha yüksek düzeyde bulunduğu tespit edilmiştir.

Baba Eğitim Durumu

Liselerde öğrenim gören öğrencilerin kullandıkları dil öğrenme stratejilerinin baba eğitim durumu değişkenine göre tek yönlü varyans (ANOVA) analizi ile karşılaştırılmış ve analiz sonuçları Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. Lise Öğrencilerinin Kullandıkları Dil Öğrenme Stratejilerinin Baba Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması

Dil Öğrenme Stratejileri	Baba Eğitim Durumu	n	\bar{X}	Sx	sd	F	p
Sosyal	İlköğretim	134	3,41	7,48	2-349	4,483	,012*
	Lise	113	3,54	6,38			
	Yükseköğretim	105	3,73	6,92			
Üstbilişsel	İlköğretim	134	3,18	6,89	2-349	19,285	,000*
	Lise	113	3,23	6,17			
	Yükseköğretim	105	3,79	6,66			
Duyuşsal	İlköğretim	134	3,14	6,35	2-349	17,164	,000*
	Lise	113	3,26	6,28			
	Yükseköğretim	105	3,72	7,12			
Bilişsel	İlköğretim	134	3,39	7,42	2-349	2,296	,102
	Lise	113	3,29	6,61			
	Yükseköğretim	105	3,57	8,23			

Telafi	İlköğretim	134	3,30	8,44	2-349	5,146	,006*
	Lise	113	3,31	7,58			
	Yükseköğretim	105	3,66	7,20			
Bellek	İlköğretim	134	3,22	8,79	2-349	7,796	,000*
	Lise	113	3,29	9,04			
	Yükseköğretim	105	3,73	8,31			

* $p < 0,05$

Tablo 5’de liselerde öğrenim gören öğrencilerin kullandıkları dil öğrenme stratejileri baba eğitim durumu değişkenine göre karşılaştırılmıştır. Yapılan analizde, lise öğrencilerinin kullandıkları dil öğrenme stratejilerinin baba eğitim durumu değişkenine göre dil öğrenme stratejilerinin; sosyal [$F_{(2-349)} = 4,483, p < .05$], üstbilişsel [$F_{(2-349)} = 19,285, p < .05$], duyuşsal [$F_{(2-349)} = 17,164, p < .05$], telafi [$F_{(2-349)} = 5,146, p < .05$] ve bellek [$F_{(2-349)} = 7,796, p < .05$] alt boyutlarında anlamlı bir şekilde farklılaştığı anlaşılmıştır. Ortaya çıkan bu farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığı tespit etmek amacıyla yapılan Tukey-HSD testi sonucuna göre, ortaya çıkan farklılığın sosyal alt boyutunda 1-3 grupları; üstbilişsel, duyuşsal, telafi ve bellek alt boyutlarında ise 1-2, 1-3 ve 2-3 grupları arasında gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Yapılan analizde ortaya çıkan anlamlı farklılığın, genel olarak, babaları yükseköğretim mezunu olan öğrenciler lehine olduğu saptanmış olup; babasının eğitim durumu yükseköğretim olan öğrencilerin dil öğrenme stratejilerinin, babalarının eğitim durumu lise ve ilköğretim olan öğrencilerin dil öğrenme stratejilerine göre anlamlı olarak daha yüksek düzeyde bulunduğu sonucuna varılmıştır. Bunun yanında, babalarının eğitim durumu lise olan öğrencilerin dil öğrenme stratejilerinin, babalarının eğitim durumu ilköğretim olan öğrencilerin dil öğrenme stratejilerinden daha yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur. Diğer taraftan, öğrencilerin kullandıkları dil öğrenme stratejilerinin; bilişsel [$F_{(2-349)} = 2,296, p > .05$] dil öğrenme stratejisi alt boyutunda baba eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde farklılaşmadığı sonucuna varılmıştır.

Anne Eğitim Durumu

Liselerde öğrenim gören öğrencilerin kullandıkları dil öğrenme stratejileri anne eğitim durumu değişkenine göre tek yönlü varyans (ANOVA) analizi ile karşılaştırılmış ve analiz sonuçları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Lise Öğrencilerinin Kullandıkları Dil Öğrenme Stratejilerinin Anne Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması

Dil Öğrenme Stratejileri	Anne Eğitim Durumu	n	\bar{X}	Sx	sd	F	p
Sosyal	İlköğretim	202	3,43	7,34	2-349	5,443	,005*
	Lise	96	3,65	5,74			
	Yükseköğretim	54	3,84	7,55			
Üstbilişsel	İlköğretim	202	3,20	6,68	2-349	20,252	,000*
	Lise	96	3,51	6,31			
	Yükseköğretim	54	3,98	6,93			
Duyuşsal	İlköğretim	202	3,17	6,55	2-349	20,445	,000*
	Lise	96	3,44	6,00			
	Yükseköğretim	54	3,95	7,25			
Bilişsel	İlköğretim	202	3,29	7,27	2-349	3,695	,026*
	Lise	96	3,40	7,24			
	Yükseköğretim	54	3,72	8,63			
Telafi	İlköğretim	202	3,33	8,36	2-349	6,101	,002*
	Lise	96	3,36	6,63			
	Yükseköğretim	54	3,84	7,35			
Bellek	İlköğretim	202	3,28	8,93	2-349	7,853	,000*
	Lise	96	3,36	8,03			
	Yükseköğretim	54	3,94	8,72			

* $p < 0,05$

Tablo 6'da lise öğrencilerinin kullandıkları dil öğrenme stratejileri anne eğitim durumu değişkenine göre karşılaştırılmıştır. Yapılan analizde, lise öğrencilerinin kullandıkları dil öğrenme stratejilerinin anne eğitim durumu değişkenine göre dil öğrenme stratejilerinin tüm alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştığı [$F_{sosyal(2-349)} = 5,543, p < .05$; $F_{üstbilişsel(2-349)} = 20,252, p < .05$; $F_{duyuşsal(2-349)} = 20,445, p < .05$; $F_{bilişsel(2-349)} = 3,695, p < .05$; $F_{telafi(2-349)} = 6,101, p < .05$; $F_{bellek(2-349)} = 7,853, p < .05$] görülmüştür. Ortaya çıkan bu farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığı tespit etmek amacıyla yapılan Tukey-HSD testi sonucuna göre, ortaya çıkan farklılığın sosyal alt boyutunda 1-3 grupları, üstbilişsel duyuşsal, bilişsel, telafi ve bellek alt boyutlarında ise 1-2, 1-3 ve 2-3 grupları arasında gerçekleştiği anlaşılmıştır. Yapılan analizde ortaya çıkan anlamlı farklılığın, genel olarak, anneleri yükseköğretim mezunu olan öğrenciler lehine olduğu saptanmış olup; annesinin eğitim durumu yükseköğretim olan öğrencilerin dil öğrenme stratejilerinin, annelerinin eğitim durumu lise ve ilköğretim olan öğrencilerin dil öğren-

me stratejilerine göre anlamlı olarak daha yüksek düzeyde bulunduğu sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte, annelerinin eğitim durumu lise olan öğrencilerin dil öğrenme stratejilerinin, annelerinin eğitim durumu ilköğretim olan öğrencilerin dil öğrenme stratejilerinden daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Ailenin Aylık Ekonomik Gelir Düzeyi

Liselerde öğrenim gören öğrencilerin kullandıkları dil öğrenme stratejilerinin ailenin aylık ekonomik gelir düzeyi değişkeni açısından karşılaştırması yapılmıştır. Bu amaçla, lise öğrencilerinin kullandıkları dil öğrenme stratejilerinin ailenin aylık ekonomik gelir düzeyi değişkeni açısından karşılaştırılması için tek yönlü varyans (ANOVA) analizi yapılmış ve analiz sonuçları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Lise Öğrencilerinin Kullandıkları Dil Öğrenme Stratejilerinin Ailenin Aylık Ekonomik Gelir Düzeyine Göre Karşılaştırılması

Dil Öğrenme Stratejileri	Aylık Ekonomik Gelir	n	\bar{X}	Sx	sd	F	p
Sosyal	500TL ve altı	48	3,18	8,32	3-347	4,835	,001*
	501-1000TL	89	3,38	7,80			
	1001-1500TL	63	3,57	5,52			
	1501-2000TL	90	3,73	5,04			
	2001 ve üzeri	62	3,76	7,05			
Üstbilişsel	500TL ve altı	48	2,99	6,53	3-347	11,917	,000*
	501-1000TL	89	3,11	7,13			
	1001-1500TL	63	3,29	6,15			
	1501-2000TL	90	3,59	5,52			
	2001 ve üzeri	62	3,77	6,82			
Duyuşsal	500TL ve altı	48	2,98	6,86	3-347	10,201	,000*
	501-1000TL	89	3,13	6,60			
	1001-1500TL	63	3,22	6,31			
	1501-2000TL	90	3,56	5,19			
	2001 ve üzeri	62	3,71	7,02			
Bilişsel	500TL ve altı	48	2,98	6,86	3-347	10,201	,000*
	501-1000TL	89	3,13	6,60			
	1001-1500TL	63	3,22	6,31			
	1501-2000TL	90	3,56	5,19			
	2001 ve üzeri	62	3,71	7,02			

Telafi	500TL ve altı	48	3,14	8,73	3-347	4,213	,002*
	501-1000TL	89	3,20	9,32			
	1001-1500TL	63	3,35	7,17			
	1501-2000TL	90	3,58	5,72			
	2001 ve üzeri	62	3,68	7,08			
Bellek	500TL ve altı	48	2,96	9,67	3-347	6,386	,000*
	501-1000TL	89	3,18	9,32			
	1001-1500TL	63	3,31	7,90			
	1501-2000TL	90	3,62	7,77			
	2001 ve üzeri	62	3,75	8,22			

* $p < 0,05$

Tablo 7’de liselerde öğrenim gören öğrencilerin kullandıkları dil öğrenme stratejilerinin ailenin aylık ekonomik gelir düzeyi değişkeni bakımından dil öğrenme stratejilerinin, bilişsel dil öğrenme stratejisi [$F_{bilişsel(3-347)} = 2,494, p > .05$] hariç, diğer tüm alt boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştığı [$F_{sosyal(3-347)} = 4,835, p < .05$; $F_{üstbilişsel(3-347)} = 11,917, p < .05$; $F_{duyuşsal(3-347)} = 10,201, p < .05$; $F_{telafi(3-347)} = 4,213, p < .05$; $F_{bellek(3-347)} = 6,386, p < .05$] görülmüştür. Ortaya çıkan bu farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığı tespit etmek amacıyla yapılan Tukey-HSD testi sonucuna göre, ortaya çıkan farklılığın sosyal, üstbilişsel ve duyuşsal alt boyutlarında 1-4 ve 1-5 grupları; telafi ve bellek alt boyutlarında ise 1-5 ve 2-5 grupları arasında gerçekleştiği anlaşılmıştır. Yapılan analizde ortaya çıkan anlamlı farklılığın, genel olarak ailesinin aylık ekonomik gelir düzeyi 1500 TL ve üzerine olan öğrenciler lehine olduğu saptanmış olup; ailesinin aylık ekonomik gelir düzeyi 2001 TL ve üzerine olan öğrencilerin dil öğrenme stratejilerinin, ailesinin aylık ekonomik gelir düzeyi 1501-2000 TL, 1001-1500 TL, 501-1000 TL ve 500 TL ve altı olan öğrencilerin dil öğrenme stratejilerine göre anlamlı olarak daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır.

Sonuçlar

Amacı, liselerde öğrenim görmekte olan öğrencilerin kullandıkları dil öğrenme stratejilerini bazı değişkenler açısından incelemek olan bu araştırmadan elde edilen ilk bulguya göre, lise öğrencilerinin tüm dil öğrenme stratejilerini “orta düzeyde” kullandıkları sonucuna varılmıştır. Liselerde öğrenim görmekte olan öğrencilerin kullandıkları dil öğrenme stratejilerinin cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılmış ve yapılan analiz sonucunda, öğrencilerin kullandıkları dil öğrenme stratejilerinin; sosyal, üstbilişsel ve telafi dil öğrenme stratejileri alt boyutlarında cinsiyet değişkenine göre kız öğrenciler lehine anlamlı farklılık yarattığı görülmüştür. Buna göre, kız

öğrencilerin erkek öğrencilere nazaran sosyal, üstbilişsel ve telafi dil öğrenme stratejilerini daha yüksek düzeyde kullandıkları sonucuna varılmıştır. Diğer taraftan, duyuşsal, bilişsel ve bellek dil öğrenme stratejileri alt boyutlarında ise kız ve erkek öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Diğer taraftan, liselerde öğrenim gören öğrencilerin kullandıkları dil öğrenme stratejilerinin öğrenim görülen sınıf düzeyi değişkeni bakımından; sosyal, bilişsel, telafi ve bellek dil öğrenme stratejileri alt boyutlarında anlamlı bir biçimde farklılaştığı sonucuna varılmıştır. Ortaya çıkan bu farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığı tespit etmek amacıyla yapılan analiz sonucuna göre, ortaya çıkan bu anlamlı farklılığın 10. ve 11. sınıf öğrencileri lehine olduğu görülmüştür. Diğer taraftan, öğrencilerin kullandıkları dil öğrenme stratejilerinin; üstbilişsel ve duyuşsal dil öğrenme stratejileri alt boyutlarında öğrenim görülen sınıf düzeyi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde farklılaşmadığı anlaşılmıştır.

Liselerde öğrenim gören öğrencilerin kullandıkları dil öğrenme stratejilerinin öğrenim görülen lise türü değişkenine göre karşılaştırıldığında ise, öğrencilerinin kullandıkları dil öğrenme stratejilerinin öğrenim görülen lise türü değişkenine göre dil öğrenme stratejilerinin tüm alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştığı sonucuna varılmıştır. Ortaya çıkan bu farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığı tespit etmek amacıyla yapılan analiz sonucuna göre, bu farklılığın dil öğrenme stratejilerinin tüm alt boyutlarında, genel olarak, fen lisesinde öğrenim görmekte olan öğrenciler lehine olduğu saptanmış olup; fen lisesi öğrencilerinin kullandıkları dil öğrenme stratejilerinin, anadolu lisesi ve meslek lisesi öğrencilerinin kullandıkları dil öğrenme stratejilerine göre daha yüksek düzeyde bulunduğu sonucuna varılmıştır. Bunun yanında, anadolu liselerinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin de kullandıkları dil öğrenme stratejilerinin, meslek lisesi öğrencilerinin kullandıkları dil öğrenme stratejilerine göre daha yüksek düzeyde bulunduğu tespit edilmiştir.

Lise öğrencilerinin kullandıkları dil öğrenme stratejileri baba eğitim durumu değişkenine göre karşılaştırılmış ve yapılan analizde, öğrencilerin kullandıkları dil öğrenme stratejilerinin baba eğitim durumu değişkenine göre dil öğrenme stratejilerinin; sosyal, üstbilişsel, duyuşsal, telafi ve bellek alt boyutlarında anlamlı bir şekilde farklılaştığı anlaşılmıştır. Ortaya çıkan bu farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığı tespit etmek amacıyla yapılan analiz sonucuna göre, ortaya çıkan anlamlı farklılığın, genel olarak, babaları yükseköğretim mezunu olan öğrenciler lehine olduğu saptanmış olup; babasının eğitim durumu yükseköğretim olan öğrencilerin dil öğrenme stratejilerinin, babalarının eğitim durumu lise ve ilköğretim olan öğrencilerin dil öğrenme stratejilerine göre anlamlı olarak daha yüksek düzeyde bulunduğu sonucuna varılmıştır. Bunun yanında, babalarının eğitim durumu lise olan öğrencilerin dil öğrenme stratejilerinin, babalarının eğitim durumu ilköğretim olan

öğrencilerin dil öğrenme stratejilerinden daha yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur. Diğer taraftan, öğrencilerin kullandıkları dil öğrenme stratejilerinin; bilişsel dil öğrenme stratejisi alt boyutunda baba eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde farklılaşmadığı sonucuna varılmıştır.

Bununla birlikte, lise öğrencilerinin kullandıkları dil öğrenme stratejileri anne eğitim durumu değişkenine göre karşılaştırılmış ve yapılan analizde, öğrencilerin kullandıkları dil öğrenme stratejilerinin anne eğitim durumu değişkenine göre dil öğrenme stratejilerinin tüm alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştığı görülmüştür. Ortaya çıkan bu farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığı tespit etmek amacıyla yapılan analiz sonucuna göre, ortaya çıkan farklılığın, genel olarak, anneleri yükseköğretim mezunu olan öğrenciler lehine olduğu saptanmış olup; annesinin eğitim durumu yükseköğretim olan öğrencilerin dil öğrenme stratejilerinin, annelerinin eğitim durumu lise ve ilköğretim olan öğrencilerin dil öğrenme stratejilerine göre anlamlı olarak daha yüksek düzeyde bulunduğu sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte, annelerinin eğitim durumu lise olan öğrencilerin dil öğrenme stratejilerinin, annelerinin eğitim durumu ilköğretim olan öğrencilerin dil öğrenme stratejilerinden daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Son olarak, liselerde öğrenim gören öğrencilerin kullandıkları dil öğrenme stratejilerinin ailenin aylık ekonomik gelir düzeyi değişkeni bakımından dil öğrenme stratejilerinin, bilişsel dil öğrenme stratejisi hariç, diğer tüm alt boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştığı görülmüştür. Ortaya çıkan bu farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığı tespit etmek amacıyla yapılan analiz sonucuna göre, ortaya çıkan farklılığın, genel olarak, ailesinin aylık ekonomik gelir düzeyi 1500 TL ve üzerine olan öğrenciler lehine olduğu saptanmış olup; ailesinin aylık ekonomik gelir düzeyi 2001 TL ve üzerine olan öğrencilerin dil öğrenme stratejilerinin, ailesinin aylık ekonomik gelir düzeyi 1501-2000 TL, 1001-1500 TL, 501-1000 TL ve 500 TL ve altı olan öğrencilerin dil öğrenme stratejilerine göre anlamlı olarak daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır.

Tartışma ve Öneriler

Amacı, liselerde öğrenim görmekte olan öğrencilerin kullandıkları dil öğrenme stratejilerini bazı değişkenler açısından incelemek olan bu araştırmadan elde edilen bulgulara genel olarak bakıldığında, lise öğrencilerinin dil öğrenme stratejilerini kullanma durumlarının, genel olarak, “orta düzeyde” olduğu görülmüştür. Bu bakımdan, daha etkili bir yabancı dil öğrenimi için öğrencilerin dil öğrenme stratejilerine ilişkin farkındalıklarının artırılması ve bu stratejileri dersler ve ders dışında kullanmaları özendirilmelidir. Bunun için, öğrencilere derslerde yeri geldikçe ya da ayrı bir ders içerisinde dil öğrenme stratejilerinin neler olduğu, bunları nasıl kullanabi-

lecekleri örnekleri ile gösterilmelidir. Bununla birlikte, derslerde zamanı geldikçe bu stratejilerin nasıl işe koşulabileceği de açıklamalı olarak örnekler üzerinde gösterilmelidir. Öğrencilerin dil öğrenme stratejilerine ilişkin farkındalık geliştirerek, bunları dil öğrenme sürecinde kullanabilmeleri için yabancı dil öğretmenlerinin de eğitimden geçirilmesi; öğretmen adaylarının üniversitede hizmet-öncesi, görev yapmakta olan öğretmenlerin ise hizmet-içinde eğitimden geçirilmeleri oldukça büyük önem arz etmektedir.

Yapılan çalışmada, diğer yandan, lise 9. sınıf ve 12. sınıf öğrencilerinin dil öğrenme stratejilerini kullanma durumlarının 10. ve 11. sınıf öğrencilerine nazaran daha düşük bir düzeyde olduğu görülmüştür. 12. sınıf öğrencilerinin dil öğrenme stratejileri düşük düzeyde kullanmalarının üniversite giriş sınavları (YGS, LYS) ile ilgili olabileceği düşünülürken, 9. sınıf öğrencilerinin ise yeni bir okula ve ortaokula nazaran daha yoğun bir yabancı dil eğitimine başlamalarının bunda etkisi olmuş olabileceği düşünülmektedir. Bu bakımdan, 9. sınıf öğrencilerine dil öğrenme stratejilerine ilişkin eğitim verilmesi oldukça önem teşkil etmektedir. Lise 9. sınıf öğrencilerinin dil öğrenme stratejilerini neden daha düşük düzeyde kullandıklarının araştırılması, ortaya çıkan olgunun daha açık bir şekilde anlaşılmasına hizmet edebilir.

Çalışmada, aynı zamanda, fen lisesi öğrencilerinin dil öğrenme stratejilerini daha yüksek düzeyde kullandıkları, anadolu ve meslek lisesi öğrencilerinin ise fen lisesi öğrencilerine nazaran dil öğrenme stratejilerini daha düşük düzeyde kullandıkları görülmüştür. Kendi içerisinde anadolu lisesi öğrencilerinin de, meslek lisesi öğrencilerine nazaran dil öğrenme stratejilerini daha yüksek düzeyde kullandıkları anlaşılmıştır. Ülkemizde meslek liselerinin çoğunluğunun sınavsız olarak öğrenci kabul etmesinin, anadolu liselerinin ise niceliksel olarak oldukça fazla sayıda olmasının, fen lisesi öğrencilerinin ise oldukça yüksek puanlarla öğrenci kabul etmesinin elde edilen bu sonuçta etkili olabileceği düşünülmektedir. Bu bakımdan, özellikle anadolu ve meslek liselerindeki öğrencilerin dil öğrenme stratejilerine ilişkin farkındalıklarını artırabilecek önlemlerin alınması gerekmektedir. Kaliteli yabancı dil eğitim verme iddiası ile açılan anadolu liselerinin bu durumunun düşündürücü olduğu söylenebilir. Genel olarak, her ilde genel olarak bir fen lisesi olduğu görülmekteyken, ülkemizde son düzenlemelerle hemen hemen her ilde en az 8-10 arası anadolu lisesi olduğu görülmektedir. Aynı şekilde, sınavla anadolu liselerine öğretmen alımı da sonlandırılmış ve bu okullara atanmalar il içi ve il dışı hizmet puanı esaslı atama usulüne dönüştürülmüştür. Böylelikle, düz liseler anadolu lisesi haline dönüşürken, aslında anadolu liseleri düz liseleşmiş, dolayısıyla burada verilen yabancı dil eğitimi de niteliksizleşmiştir. Bu da, sonuçta araştırmanın bazı bulgularına yansımış bulunmaktadır.

Araştırmanın iki bulgusunda da, benzer bir biçimde, lise öğrencilerinin kullandık-

ları dil öğrenme stratejileri baba ve anne eğitim durumu değişkenlerine göre karşılaştırılmış ve yapılan analizlerde, öğrencilerin kullandıkları dil öğrenme stratejilerinin baba ve anne eğitim durumu değişkenlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı sonucuna varılmıştır. Buna göre, babasının ve annesinin eğitim durumu yüksek öğretim olan öğrencilerin dil öğrenme stratejilerinin, babasının ve annelerinin eğitim durumu lise ve ilköğretim olan öğrencilerin dil öğrenme stratejilerine göre anlamlı olarak daha yüksek düzeyde bulunduğu sonucuna varılmıştır. Gerek babanın gerekse de annenin çocuğunun bir yabancı dili öğrenmesine ilişkin vereceği destek ve göstereceği ilgi, öğrencinin dil öğrenme stratejilerini kullanma durumunu etkileyebilir. Anne ve babanın, çocuğuyla dil öğrenmeye ilişkin diyalog kurması, öğrendiklerinin ne olduğunu, bunları nasıl öğrendiğini, okulda yabancı dil derslerinde neler öğrendiğini sorması, öğrencide dil öğrenme ilişkin bir farkındalık yaratabilir. Özellikle, yükseköğretim düzeyinde eğitim görmüş anne ve babaların az veya çok yabancı dil dersi gördükleri, hatta bazılarının üniversitede hazırlık eğitimi görmüş olabilecekleri düşünülmektedir. Bunun sonucunda, anne ve babaların çocuklarının yabancı dil öğrenmesinde onlara yapacakları katkının, ilköğretim ve(ya) lise düzeyinde eğitim görmüş olan anne ve babaların yapacakları katkıdan anlamlı olarak daha farklı olacağı düşünülmektedir. Bu da, sonuçta araştırmanın bazı bulgularına yansımış bulunmaktadır. Bu bakımdan, anne ve babası ilköğretim ve(ya) lise mezunu olan öğrencilerin dil öğrenmeye ilişkin farkındalık geliştirebilecekleri bir şekilde gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir. Özellikle, bu öğrencilerin gerek okul içinde gerekse de okul dışında desteklenmeleri önem arz etmektedir. Bu öğrencilerin yabancı dil öğrenme stratejilerini geliştirmelerinde kullanabilecekleri basılı ve(ya) görsel materyallerin dağıtılması, okul dışında bu öğrencilere kısa zamanlı kurslar düzenlenmesi önerilebilir. Aynı zamanda, veliler de bu anlamda eğitimden geçirilerek, bir yabancı dili bilmeseler bile, çocuklarını yabancı dil derslerine ilişkin nasıl destekleyebilecekleri uygulamalı olarak gösterilebilir.

Son olarak, araştırmada gelir durumu, genel olarak, aylık ekonomik gelir düzeyi 1000TL'nin altında olan ailelerin çocuklarının dil öğrenme stratejilerini düşük düzeyde kullandıkları sonucuna varılmıştır. Ailenin aylık ekonomik gelir durumu ile öğrencilerin dil öğrenmeye ilişkin farkındalıklarının, dolayısıyla dil öğrenme stratejilerini kullanma durumlarının paralel olabileceği düşünülmektedir. Ailenin, çocuğunu maddi anlamda desteklemesi, onu bir yabancı dili öğrenme noktasında cesaretlendirmesi, ona gerekli materyalleri sağlaması, vb. öğrencinin dil öğrenme stratejilerini kullanma durumunu etkileyebileceği düşünülmektedir. Bir ailenin çocuğunu bir yabancı dili öğrenme noktasında desteklemesi ve onun bu dili öğrenbilmesi için ona gerekli materyalleri (hikâye kitapları, resimli kitaplar, sözlükler, CD'ler, vb.) sağlaması, bir yabancı dil kursuna göndermesi ile çocuğuna bu hususları sağlayamayan bir ailenin çocuğunun kullanacağı dil öğrenme stratejileri birbi-

rinden farklı olacaktır. Yabancı dili yalnızca okulun formal (resmi) yapısı içerisinde öğrenen bir öğrenci ile yabancı dili okul dışı kaynaklardan da öğrenen bir öğrencinin kullanacağı dil öğrenme stratejileri gerek niceliksel gerekse de niteliksel açıdan birbirinden oldukça farklı olacaktır. Bu bakımdan, ailesinin maddi durumu elverişli olamayan ailelerinin çocuklarının yabancı dil öğrenme materyali ve eğitimi bağlamında desteklenmesi oldukça önemlidir. Bu özelliğe sahip öğrencilerin bazı materyallerle (hikâye kitabı, görsel ve işitsel araçlar, vb.) ve okul dışında küçük seanslı kurslarla desteklenmesi oldukça önemli görülmektedir.

Yapılan bu araştırma, niceliksel olarak lise düzeyinde gerçekleştirilmiştir. Benzer bir araştırma, ortaokul ve(ya) üniversite düzeyinde de karşılaştırmalı olarak yapılabilir. Özellikle, öğrencilerin kullandıkları dil öğrenme stratejilerinin nitel bir çalışmayla araştırılması, öğrencilerin kullandıkları dil öğrenme stratejilerini ve bu stratejilerin kullanımını etkileyen değişkenleri saptama noktasında oldukça yardımcı olabileceği düşünülmektedir. Bununla birlikte, öğretim programlarına dayalı olarak hazırlanan öğretmen ve öğrenci kılavuz kitaplarına da öğrencilerin dil öğrenme stratejilerini kullanmalarına dönük açıklayıcı öğelerin ve etkinliklerin yerleştirilmesi, dil öğrenme stratejilerini daha yüksek düzeyde kullanmaları noktasında öğrencilerin farkındalıklarını geliştirebilir.

Kaynaklar

- Bekleyen, N. (2005). İngilizce öğretmen adaylarının dil öğrenme stratejileri kullanımı. *Dil Dergisi*, 132, 49-66.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak Kılıç, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Cesur, M. O., & Fer, S. (2007). Dil öğrenme stratejileri envanterinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması nedir? *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 49-74.
- Cohen, A. D. (2003). The learner's side of foreign language learning: Where do styles, strategies, and tasks meet? *International Review of Applied Linguistics in Language Teaching*, 41(4), 279-292.
- Cook, V. (1996). *Second language learning and language teaching* (2nd ed.). Bristol: Arnold.
- Demirel, M. (2012). Üniversite öğrencilerinin kullandıkları dil öğrenme stratejileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43, 414-153.
- Gömlüksiz, M. N. (2013). Türkçe öğretmeni adaylarının İngilizce dil öğrenme stratejilerine ilişkin görüşlerinin incelenmesi (Fırat üniversitesi örneği). *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11), 573-601.

- Hamamcı, Z. (2012). Üniversite hazırlık sınıfı öğrencilerinin dil öğrenme strateji tercihleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 314-323.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi* (15. baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- McMillan, J. H., & Schumacher, S. (2006). *Research in education: Evidence based inquiry*. Boston: Brown and Company.
- Oflaz, A. (2008). Almanca öğretmeni adaylarının dil öğreniminde kullandıkları öğrenme stratejileri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(3), 278-300.
- O'Malley, J. M., & Chamot, A. U. (1990). *Learning strategies in second language acquisition*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Oxford, R. L. (1990). *Language learning strategies: What every teacher should know*. Boston: Heinle and Heinle.
- Rubin, J. (1987). Learner strategies: Theoretical assumptions, research history and typology. Wenden, A., & Rubin J. (Eds.), *Learner strategies in language learning*. Hemel Hempstead: Prentice Hall.
- Rubin, J. (1981). Study of cognitive processes in second language learning. *Applied Linguistics*, 11, 117-13.
- Stern, H. H. (1992). *Issues and options in language teaching*. Oxford: Oxford University Press.
- Tok, H. (2007). Öğretmen adaylarının kullandıkları yabancı dil öğrenme stratejileri. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*, 191-197.
- Wenden, A. (1991). *Learner strategies in language learning*. Hemel Hempstead: Prentice Hall.